

Література:

1. Дроздова О. Ю. Актуальні питання впровадження та розвитку екологічного аудиту в Україні / О. Ю. Дроздова. – Екологічний менеджмент у загальній системі управління: Шоста щорічна Всеукраїнська наукова конференція. – Суми : Вид-во СумДУ, 2006. – 190 с., с. 37–38.
2. Басанцов. І. В. Екологічний аудит в Україні: актуальність, проблемні питання та напрями удосконалення / І. В. Басанцов, О. С. Пантелейчук // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 1. – С. 38–46.
3. Бондар О. Екологічний аудит: світовий досвід та вітчизняні реалії / О. Бондар, Г. Білявський, Ю. Саталкін, М. Пилипчук // Вісник Національної академії наук України. – 2011. – №4. – С. 42–51.

Руслан БРУХАНСЬКИЙ

Тернопільський національний економічний університет

ІДЕНТИФІКАЦІЯ СУТНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасний етап розвитку облікової думки в Україні констатує відсутність серед вчених єдиної й однозначної позиції щодо розуміння сутності, місця та ролі стратегічного управлінського обліку в системі бухгалтерських теоретичних знань і складі облікової методології. Полярними є погляди науковців і на доцільність його використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств. У результаті це призводить до унеможливлення ідентифікації основоположних параметрів побудови концепції стратегічного управлінського обліку внаслідок їх “розмивання” і трансформується в неможливість розробки ефективних моделей практичної реалізації стратегічного управлінського обліку в діяльність підприємств.

Нормативне закріплення поняття “стратегічний управлінський облік” в Україні відсутнє, однак існує визначення даного терміну професійними організаціями. Зокрема, Інститут сертифікованих управлінських бухгалтерів (СІМА) трактує стратегічний управлінський облік як “форму управлінського обліку, в якій акцент робиться на інформації, що відноситься до зовнішніх факторів по відношенню до підприємства, а також на нефінансову та внутрішньостворену інформацію” [1, с. 54]. Це визначення є досить узагальнюючим, оскільки окреслює лише параметри облікової інформації, яка генерується інструментами стратегічного управлінського обліку на виході, не вказуючи при цьому види цих інструментів і не розкриваючи загальної технології обробки і представлення інформації стратегічного характеру. Представниками СІМА сформульовано й основний акцент функціонування стратегічного управлінського обліку – інформація про зовнішнє середовище підприємства та нефінансова інформація про внутрішнє середовище. Після офіційного оприлюднення цього визначення у 2005 р. значна кількість дослідників використовує його в якості основи та доповнює власними додатковими елементами.

Моніторинг тлумачень дефініції “стратегічний управлінський облік”, сформульованих вітчизняними та зарубіжними науковцями, які займаються вивченням проблем обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту, доводить, що існуючі підходи дослідників висвітлюють різні аспекти стратегічного управлінського обліку як засобу інформаційного супроводу розробки і реалізації стратегій підприємства та системи інформаційного забезпечення прийняття стратегічних управлінських рішень. Спектр поглядів дослідників можна об’єднати в три основні групи:

- 1) розглядаючи стратегічний управлінський облік в якості певної системи, дослідженню підлягає, передусім, його змістовне наповнення. Основна увага вчених при цьому акцентується на дослідженні найбільш ефективної архітекtonіки побудови системи стратегічного управлінського обліку, диференціації етапів і методів обробки інформації;

- 2) виділення стратегічного управлінського обліку в складі інформаційної системи вищого порядку вказує на мету визначення його місця у структурі існуючої системи управління підприємством, встановлення взаємозв’язку із системами економічного аналізу та контролю, виявлення загальної ролі в процесі прийняття стратегічних управлінських рішень. Однак, серед вчених відсутня єдність у визначенні стратегічного управлінського

обліку як виду, напряму чи методу управлінського обліку, що породжує проблему відсутності теоретичного обґрунтування методу стратегічного управлінського обліку;

3) трактування сутності стратегічного управлінського обліку через призму цілей його побудови та функціонального призначення свідчить про використання біхевіористського підходу дослідження явищ шляхом вивчення поведінки користувачів облікової інформації (цілей, дій, стимулів), що надається системою стратегічного управлінського обліку.

Таким чином, у результаті проведеного моніторингу існуючих підходів до трактування сутності стратегічного управлінського обліку встановлено, що не всі дослідники розуміють під останнім безпосередньо облікову систему з притаманними їй класичними ознаками, яка забезпечує вимірювання, моделювання та узагальнення облікової інформації. Окрема група науковців імплементує в цю дефініцію зміст, аналогічний англomовному терміну “management accounting”, який є повноцінною системою підтримки прийняття управлінських рішень (облік, аналіз та контроль).

На нашу думку, надмірна багатовекторність у трактуванні сутності стратегічного управлінського обліку порушує базові параметри терміну “облік” і в результаті створення нових метафізичних конструкцій перешкоджає розвитку теоретико-методологічних основ бухгалтерського обліку в цілому.

Стратегічний управлінський облік доцільно вважати складовою системи управлінського обліку та важливою проміжною ланкою між обліковою системою підприємства та системою стратегічного менеджменту, яка формалізує інформаційні запити стратегічного характеру в систему показників стратегічної управлінської звітності для прийняття відповідних рішень. До складу предмету стратегічного управлінського обліку необхідно відносити як внутрішнє, так і зовнішнє середовище підприємства. Стратегічний управлінський облік повинен використовувати власний методологічний інструментарій для формування і представлення спектру інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень підприємства (стратегічної бізнес-одиниці).

Література:

1. CIMA Official terminology. 2005 Edition. – London: CIMA Publishing, 2005. – 114 p.

Марія ДЕРІЙ, Марина САДЛІЙ

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ: ЕКОНОМІЧНІ І СОЦІАЛЬНІ ПІДХОДИ

Вітчизняна система обліку хоч і здійснює інтеграцію до міжнародних вимог, проте є чимало перешкод, пов'язаних із пережитками старої системи бухгалтерського обліку: недосконала законодавча база, регульований План рахунків бухгалтерського обліку, нестабільне фінансове середовище, відсутність формування нефінансової звітності великою кількістю підприємств, популяризація одного програмного продукту із різними функціями на території України. Спробуємо розглянути ці проблеми детальніше.

Постійні нововведення до законодавчої бази заставляють бухгалтерів підприємств підписуватись на сайти практичної бухгалтерії, бути постійними передплатниками журналів з бухгалтерського обліку, брати участь у дороговартісних семінарах. Адже, якщо бухгалтер несвоєчасно вніс зміни до системи обліку і звітності в підприємстві, то йому можуть загрожувати штрафи чи значні втрати.

Іншою проблемою, на наш погляд, є застосування регульованого Плану рахунків бухгалтерського обліку. Якщо брати до уваги досвід американських компаній, то варто зазначити, що в їхній науковій літературі менше уваги приділяється шифрам рахунків. Кожне підприємство самостійно може встановити потрібний шифр і набір рахунків.